

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1941-

12.04.23

Representantforslag 171 S (2022-2023) om offentlig eierskap til vindkraft

Jeg viser til brev av 24. mars 2023 fra energi- og miljøkomiteen, vedlagt representantforslag 171 S (2022-20223) fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Birgit Oline Kjerstad, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes. Representantene fremmer følgende tre forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i konsesjonslovgivningen for vindkraft, slik at det blir de samme krav til offentlig eierskap for vindkraft som for vannkraft.*
- 2. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om en ordning for å sikre offentlig eierskap til vindkraftverk når eksisterende konsesjoner utløper og eventuelt skal fornyes.*
- 3. Stortinget ber regjeringen pålegge norske vindkraftselskap å oppgi detaljer om eierforhold som konsesjonsvilkår og i forbindelse med eier-/finansieringsskifte. Disse detaljene må inkludere reelle rettighetshavere (med terskel på 5 prosent eierandel), eierkjeden som knytter selskapet til reelle rettighetshavere, fullstendig konsernstruktur bakover i eierkjeden og detaljerte opplysninger om finansiering.*

Det er riktig at det i dag er overvekt av private eiere i vindkraften. Mulighetene for utenlandske investorer til å bygge, eie og drive vindkraftanlegg i Norge har vært avgjørende for å få gjennomført mange av de prosjektene som til nå er bygget eller er under bygging. Vi trenger mer utbygging av fornybar energi, og dette krever kapital. Innenfor de rammene myndighetene trekker opp i lovverket, vil fortsatt privat kapital være viktig for å realisere økt kraftproduksjon i Norge. Det er imidlertid viktig at norske myndigheter har nødvendig hjemmel for å innhente informasjon om eierne i norsk kraftforsyning.

Forslag 1 – offentlig eierskap til vindkraft

Forslaget om offentlig eierskap i vindkraft vil ha konsekvenser for grunneiere, utbyggere, investorer og staten. Det er et forslag som har vært behandlet av Stortinget tidligere, og som man har valgt å ikke har gått videre med.

Regelverket som er utviklet for vannkraftsektoren gjennom over 100 år, ivaretar behovene for god forvaltning av vannkraftressursene. Det er viktige forskjeller mellom utbygging av vannkraft og vindkraft, både når det gjelder teknologiene og naturressursene.

Vannkraftkonsesjoner til offentlig eide aktører gis med evigvarende lengde, mens vindkraftkonsesjoner nå gis for 30 år. En viktig grunn til denne forskjellen er ulikheter i de tekniske anleggenes levetid.

Enkelt sagt så kan 100 år gamle vannkraftverk fortsette å utnytte den samme vannkraftressursen, hvilket betyr at en vannkraftutbygging i praksis innebærer et permanent inngrep i naturen. Dette er ikke tilfellet for vindkraftutbygginger. Den forventede levetiden på vindkraftanlegg er på rundt 30 år. Det er altså en sammenheng mellom anleggets tekniske levetid og konsesjonens varighet. Sammenlignet med kravene om offentlig eierskap for fallrettigheter over vannfallrettighetslovens konsesjonsgrense, fremstår det som krevende å etablere et tilsvarende regelverk som går ut på at eiendom som kan utnyttes til vindkraftproduksjon bare skal eies av offentlige aktører. Se nærmere vurderinger i omtale av forslag 2.

For vindkraft til havs følger det av havenergilova at retten til å utnytte fornybare energiresurser til havs tilhører staten. Produksjonsanleggene for vindkraft til havs har etter hva jeg er kjent med også en levetid som i stor grad tilsvarer konsesjonstiden etter havenergilova på 30 år. Det er derfor heller ikke her snakk å etablere et evigvarende anlegg slik man langt på vei har innenfor vannkraftsektoren.

Det å etablere produksjonsanlegg for vindkraft både til lands og til havs er kapitalintensivt. Et lovverk som binder opp statlige, fylkeskommunale eller kommunale midler for å realisere disse produksjonsanleggene er etter min vurdering lite hensiktsmessig og det kan bli en betydelig hemsko for utviklingen av vindkraft. Her er det tvert imot viktig å gripe de industrielle mulighetene som finnes, innenfor rammene som lovverket trekker opp for god ressursutnyttelse.

Jeg er enig i at myndighetene skal ha god kontroll med både ressursforvaltning og prosjekter. Dette ivaretas i dag gjennom et omfattende konsesjonsregelverk.

Forslag 2 – hjemfall ved konsesjonstidens utløp

Jeg forstår dette forslaget som et forslag om utredning av hjemfall av nåværende privateide vindkraftanlegg til staten ved konsesjonens utløp.

Hvis man for eksempel ser for seg bestemmelser om hjemfall til staten, slik det tidligere ble satt i konsesjoner gitt til private ved erverv og utnyttelse av vannkraft, ville det bety at eiendommene overføres vederlagsfritt til staten etter utløpt konsesjonstid. Etter hva jeg kan se vil dette skje på bekostning av grunneierens posisjon. Jeg kan ikke uten videre se at det skal være et mål i seg selv at eiendommene som kan utnyttes til vindkraftproduksjon for evig og alltid skal være på statlige hender. Reguleringen kan være til hinder for at en grunneier kan leie ut eiendommen til et vindkraftanlegg, og så få den tilbake etterpå.

Ved utløp av konsesjonen vil ikke vindturbinene ha noen verdi. Jeg mener det da gir liten mening å kreve at stat eller kommuner skal eie vindkraftverkene. Det som eventuelt gjenstår til hjemfall er øvrige elektriske anlegg, veier og grunnen. Det vil være lite poeng i at staten skal overta utrangerte turbiner og et område som kanskje uansett skal tilbakeføres. Dette kan gi konsesjonærer manglende insentiv til å faktisk oppfylle vilkåret om tilbakeføring av området etter konsesjonens utløp. Det samme vil gjelde for produksjonsanlegg for vindkraft til havs. Her foreligger det klare føringer om at konsesjonæren allerede på tildelingstidspunktet skal ha en plan for nedlegging av anlegget. Det ville være svært lite hensiktsmessig dersom staten skulle overta et anlegg som det kun var knyttet utgifter og risiko til fordi det skulle nedlegges.

Når det gjelder konsesjonærenes evne til å gjennomføre tilbakeføringen ved konsesjonens utløp, vil jeg vise til at det i gitte konsesjoner normalt er et vilkår som pålegger konsesjonær å stille en garanti som skal sikre kostnader ved en nedleggelse innen år 12 av konsesjonen. Regjeringen har på bakgrunn av anmodningsvedtak i Stortinget (anmodningsvedtak nr. 145, jf. omtale i St. prp. nr. 1 (2022-2023)) vurdert om denne ordningen fungerer som ønsket.

Forslag 3 – krav om å oppgi detaljer om eierforhold

Når det gjelder punkt 3 og krav om å oppgi detaljer om eierforhold, stilles krav om dette i energiloven med forskrifter. Etter energiloven § 3-1 kreves det konsesjon for å «bygge, eie og drive» energianlegg, eksempelvis vindkraftanlegg. For vindkraftverk på land setter energilovforskriften § 3-1 grensen for når anlegget må ha konsesjon til 1 MW installert effekt eller mer enn fem vindturbiner. En konsesjonssøknad skal etter energilovforskriften § 3-2 blant annet inneholde en beskrivelse av søkeren og dennes virksomhet, samt eierforhold. Dette gir konsesjonsmyndigheten mulighet til å kreve nærmere informasjon om søkeren og eierskapet, som en del av den kontrollen og styringen med energiressursene som gjøres etter energilovgivningen. Når det gjelder havvind, vil regjeringen i den kommende konkurransen for havvind på norsk sokkel, stille krav til selskapene om å dokumentere selskapsstruktur og reelt eierskap. Unnlattelse av å dokumentere dette vil føre til at selskapene blir diskvalifisert fra den videre konkurransen.

Jeg vil i tillegg vise til at vi allerede har et tverrsektorielt regelverk om register over reelle rettighetshavere. Dette regelverket ble vedtatt i 2019, og sorterer under Finansdepartementets ansvarsområde. Regler om selskapenes innhenting av opplysninger om reelle rettighetshavere, ble satt i kraft 1. november 2021. En ny avgjørelse fra EU-domstolen om allmennhetens tilgang til opplysninger fra registeret, har komplisert arbeidet

med utrulling av registeret. Finansdepartementet er i prosess med å vurdere dommens betydning og ulike løsninger på problemstillingen.

Med hilsen

Terje Aasland